

Rəqəmsal transformasiyada "Yaşıl texnologiya" tədqiqatları...

İradə Sarıyeva

“Yaşıl texnologiya”ların tətbiqi bütün dünyada, eləcə də onun bir parçası olan Azərbaycanda ən aktual məsələlərdən biri kimi diqqət mərkəzindədir.

Rəqəmsal transformasiyada “yaşıl” texnologiyaların tətbiqi məsələləri ölkəmizdə ətraflı şəkildə tədqiq edilir, onun tətbiqi yolları çox asan üsullarla irəli sürülür. Son dövrlər bu sahədə Elm və Təhsil Nazirliyinin İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu xüsusi aktivlik göstərir və bu istiqamətdə bəzi layihələr ortaya qoyub, tədqiqatlar aparıb.

Məsələn, bu İnstitutun şöbə müdiri, iqtisad elmləri doktoru, dosent Əlövsət Əliyev və şöbənin əməkdaşı Leyla Əkbərovanın həmmüəllifliyi ilə hazırlanmış “Rəqəmsal innovasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə iqtisadiyyatın yaşllaşdırılması məsələləri” adlı məruzədə çox maraqlı məlumatlar əks olunub.

Burada bir sıra istiqamətlərlə yanaşı həmçinin rəqəmsal innovasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə “yaşıl” iqtisadiyyatdan “yaşıl” innovativ iqtisadiyyata keçid haqqında da söhbət açılıb: “Yaşllaşdırma istiqamətində bir çox qabaqlayıcı tədbirlərin həyata keçirilməsi labüddür. Hazırda dünya informasiya kommunikasiya texnologiyaları (İKT) sənayesi özünün yaşıl texnologiyalar əsasında yenilənməsinə və istehsalına ciddi önəm verir. Bu sahədə müvafiq elmi tədqiqatlar aparılır, layihələr icra olunur, yaşıl texnologiyalar işlənir”.

L.Əkbərova mətbuata açıqlamasında “yaşıl” iqtisadiyyata keçid üzrə modellərin işlənilməsi meyarları, rəqəmsal innovativ texnologiyaların tətbiqi ilə “yaşıl” iqtisadiyyatın formalaşması və inkişaf səviyyəsinin qiymətləndirilməsi məsələlərinə də toxunub. Onun sözlərinə görə, bu prosesdə ətraf mühitin qorunması səviyyəsi, ekoloji bərpa xərcləri, sənaye-məişət və e-tullantıların emalı səviyyəsi, İKT-nin yaşllaşmaya təsir indeksi, elm-təhsil-texnologiya indeksi və s. əsas götürülür.

O, fikirlərinə Yer kürəsində həyatın qorunmasının, uzunmüddətli inkişafın təmin edilməsinin insanın iqtisadi fəaliyyətində və həyat tərzində yeni prioritetlərin formalaşmasını tələb etdiyini bildirib, bunlara ətraf mühit ilə qarşılıqlı əlaqədə olan, davamlı inkişafı təmin edən “yaşıl” iqtisadiyyat, “yaşıl” həyat təzi və “yaşıl” təfəkkür, “yaşıl” düşüncə, “yaşıl” intellekt və s. aid olduğunu əlavə edib.

“Yaşıl texnologiyalarla” bağlı tədqiqatlar...

AMEA-nın vitse-prezidenti İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun baş direktoru, akademik Rasim Əliquliyev də bu məsələnin institut üçün əsas mövzulardan biri olduğunu qeyd edib. Bildirib ki, COP29 ölkəmizdə “yaşıl ideyaların” reallaşması istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsinə təkan verəcək.

Araşdırmalara görə, İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunda uzun illərdir ki, rəqəmsal transformasiyalar şəraitində “yaşıl texnologiyalarla” bağlı tədqiqatlar aparılır, “yaşıl iqtisadiyyat” və ekologiya kimi problemlərə böyük diqqət ayrılır.

AMEA-nın vitse-prezidenti ən müasir texnologiyaların ölkəmizdə geniş tətbiq olunması ilə yeni iqtisadi sahələrin meydana gəlməsi, enerji istehsalı, enerji təhlükəsizliyinin yenidən qurulması istiqamətdə mühüm addımların atıldığını xatırladı.

“COP29 ölkəmizdə “yaşıl ideyaların” reallaşması istiqamətində institusional və kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsinə təkan verəcək”, - deyən institut direktoru tədbir zamanı dünyanın “düşünən beyinləri”nin ölkəmizdə cəmləşməyini qeyd edib.

Ənənəvi iqtisadiyyatın yaşıl iqtisadiyyata transformasiya olunması üçün cəmiyyətimizdə “yaşıl mədəniyyətin” formalaşdırılmasının önəminə toxunan AMEA-nın vitse-prezidenti rəhbərlik etdiyi İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu alimlərinə “yaşıl ideya”, “yaşıl texnologiyalar” istiqamətində yeni təşəbbüslər irəli sürməklə bağlı tapşırıqların verildiyini qeyd edib. Akademik R.Əliquliyev institutda “yaşıl cəmiyyətin” formalaşması məsələləri ilə bağlı tədqiqatlara başlanıldığını və bu araşdırmaların nəticələrinin ölkəmizdə “yaşıl texnologiyaların” tətbiqi istiqamətində aparılan işlərə, həyata keçirilən tədbirlərə elmi baxımdan ciddi dəstək verəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Alim, həmçinin institutun təşkilatçılığı ilə bu istiqamətdə keçiriləcək konfranslar haqqında da məlumat verib. Bildirib ki, cari ilin aprel ayında İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu, Odlar Yurdu Universiteti və digər qurumların birgə təşkilatçılığı ilə “Ağıllı ətraf mühit və yaşıl texnologiyalar” adlı beynəlxalq konfransın, eləcə də, oktyabr ayında institutun təşkilatçılığı ilə “Yaşıl və rəqəmsal transformasiyalar: qarşılıqlı təsirləri, pozitiv və neqativ aspektləri” adlı respublika elmi-praktiki konfransının keçirilməsi nəzərdə tutulur.

“Yaşıl texnologiya” sisteminin qurulmasına Azərbaycanın verdiyi töhfə...

Ekspertlər qeyd edir ki, “Yaşıl texnologiya” daha çox tükənməyən və müxtəlif mənbələrdən əldə olunan enerji növüdür.

Ekspertlər deyirlər ki, Azərbaycan dünyadakı "yaşıl texnologiya" sisteminin qurulmasına töhfə verən ölkələrdən birinə çevrilib.

Ekspöertlər hesab edir ki, ölkəmizdə "Yaşıl texnologiyaların" tətbiqi günü-gündən genişlənir və bu elmi əsaslarla ünvanına çatdırılır.

İKT, müasir innovasiya imkanlarından geniş istifadə etməklə bütün sahələrdə böyük uğurlar əldə etməkdəyik. Təbii ki, elmi əsas, elmi araşdırma, tədqiqat olmadan heç nə etmək, uğur qazanmaq mümkün deyil. Odur ki, bu sahədə elmin rolu və payı xüsusi görsənir.

Ekspertlərin təhlillərinə görə, rəqəmsallaşma dövründə və məlumatların həcmnin daim artdığı şəraitdə, IT sənayesi enerjinin və resursların əhəmiyyətli istehlakçısına çevrilir. Bu çağırışlara cavab olaraq, texnologiyaların ətraf mühitə mənfi təsirini azaltmağa yönəlmiş "yaşıl IT" və davamlı hesablamalar konsepsiyası inkişaf edir. Bu yanaşmanın əsas aspektlərini və onun müasir dünya üçün əhəmiyyəti misilsizdir.

Biz bu kimi maraqlı informasiyalardan da öyrənmiş oluruq ki, İKT-nin bu istiqamətdə rolu, yeri günü-gündən genişlənir və o bütün istiqamətlərdə özünü göstərir.